

СТРАТЕШКИ ПЛАН ЗА 2003. ГОДИНУ

Реализација циљева за десет мјесеци

Централна банка БиХ (ЦББиХ) је у десет мјесеци ове године углавном успјешно реализовала већи број циљева зацртаних Стратешким планом за 2003. годину, а у току је реализација још неколико. Анализа реализације показује да су правила валутног одбора у потпуности испоштована. Нето слободне девизне резерве 30. октобра износиле су 148,1 милион КМ. Девизне резерве крајем октобра износиле су 2.603,5 милиона КМ, а готовина у оптицају износила је 1.664,2 милиона КМ. Није било кршења, ни промјена Смјерница ЦББиХ о инвестирању девизних резерви. Приходна и расходна структура ЦББиХ су квалитетно праћене. Тако су од јануара до октобра укупно остварени приходи били 53,5 милиона КМ, расходи 23,6 милиона КМ, те је, према овим показатељима, добит износила 29,9 милиона КМ. Међу реализованим задацима је и

Меморандум о сарадњи и размјени информација који је ЦББиХ, с циљем јачања сарадње, потписала с агенцијама за банкарство. Предсједништву БиХ, којем је ЦББиХ одговорна, благовремено су и квалитетно достављени Годишњи и Финансијски извјештаји ЦББиХ за 2002. годину, те квартални финансијски извјештаји за 2003. годину. Публикације су унапријеђене, а редовно су вршене интерна и спољна контрола. Банка је покренула анкета о страним улагањима међу великим и средњим предузећима, а њено провођење сматра се кључним за унапређење статис-

тике платног биланса. У току је набавка РТГ апарата за главни улаз Банке, а за измјештање главне контролне собе, које ће бити извршено након пресељења Главне јединице Сарајево, обављене су све припреме. Инвестирање девизних резерви ЦББиХ у хартије од вриједности одгођено је до даљњег. Остаје обавеза да у наредном периоду буду урађена предвиђања главних макроекономских варијабли за 2004. годину и да се ЦББиХ повеже са базом података о спољном дугу који се води у Министарству финансија и трезора БиХ.

Средином новембра гувернер је одржао састанак са вицегувернерима, директорима главних јединица и филијала и руководиоцима у ЦББиХ, који је био посвећен првом нацрту буџета за наредну годину. Иако није дефинитиван, нацрт

показује да би ЦББиХ и у наредној години могла остварити значајан профит. Постоји претпоставка да ће европске каматне стопе расти и да би, између осталог и по том основу, ЦББиХ могла остварити приход.

ИНТЕРВЈУ:
Ч. Гудхарт

Страна 2.

Семинар о методама
спречавања прања новца

Страна 3.

Спортски успјеси ЦББиХ:
Побједници!!!

Страна 7.

Ч. Гудхарт: Банкарска супервизија у ЦББиХ би била лакша, једноставнија и јефтинија

Током новембра, службеници Централне банке БиХ (ЦББиХ) имали су прилику присуствовати

интересантним предавањима која су била одржана у ЦББиХ. Од укупног броја предавања, два, под називом "Процедуре и механизми за одржавање финансијске и стабилности цијена" и "Организациона структура банковне супервизије у земљама у транзицији" одржао је професор

Чарлс Гудхарт који је, до одласка у пензију 2002. године,

био предавач на предметима банкарства и финансија на Лондонској школи економије (ЛСЕ). Прије тога, 17 година је провео радећи у Банци Енглеске, гдје је обављао и дужност савјетника гувернера. Током каријере, био је члан Управног одбора монетарних власти Хонг Конга. Његова посјета ЦББиХ искоришћена је за кратки интервју о питањима која су се односила на банкарску супервизију у различитим економским и политичким окружењима.

Можете ли нам описати начин на који је банкарска супервизија организована у Уједињеном Краљевству? Жељели бисмо чути ваше мишљење о предностима и манама таквог начина.

У Уједињеном Краљевству банкарска супервизија је одвојена и сада је потпуно у надлежности Агенције за финансијске услуге. Банка Енглеске још увијек има статутарну одговорност за очување финансијске стабилности. Од Банке се захтијева да се брине о цјелокупном систему. Некада је веома тешко до краја спознати и разрадити шта се то подразумева под одговорношћу

за цјелокупни систем. Ви немате супервизорске одговорности за индивидуалне чланове, него за

цијели систем. Банка Енглеске одговорна је за платни систем, али то није одговорност само за платни систем који је одговоран за клиринг обичних платних налога, него је то такође одговорност за платне системе на различитим финансијским тржиштима. Осим одговорности за платне системе, Банка Енглеске, такође, има улогу у посуђивача у

крајњој нужди. По томе се разликује од ЦББиХ, која не може преузети улогу посуђивача у крајњој нужди. Када нека банка у Уједињеном Краљевству западне у проблеме и захтијева хитну ликвидност, онда је Банка Енглеске та којој треба да се обрати. Ми у Банци Енглеске захтијевамо да се банка прво обрати Управи за финансијску супервизију (ФСА), након чега ФСА информиса нас у Банци Енглеске о томе какав је проблем у питању и шта ФСА мисли о томе. У случају потешкоћа, процедура је да се прво иде у ФСА која се након тога обраћа Банци Енглеске која потом одлучује да ли ће обезбједити помоћ - било да се помоћ састоји од посуђивања у крајњој нужди било да је у питању неки други облик помоћи. Она, такође, мора информисати Министарство финансија и трезора, те тако у Уједињеном Краљевству имамо три стране умјешане у овај процес и све оне морају дати одобрење да би се пружила помоћ некој банци. Тако имамо активности везане за платне системе и активности везане за посуђивање

у крајњој нужди. Наравно, уз то имамо и активности везане за учешће у развоју регулацијских аранжмана у оквиру Базелског комитета и развоја Базела II. Све ове побројане активности обухваћене су унутар Одјела за финансијску стабилност. ФСА је директно одговорна Министарству финансија и нема новаца, тако да, ако сматра да одређена банка треба финансијску инјекцију, мора се обратити Банци Енглеске како би обезбједила новац.

Наше следеће питање везано је за банкарску супервизију у ЦББиХ. Као што већ вјероватно знате, у БиХ имамо одвојену банкарску супервизију коју обављају двије ентитетске агенције за банкарство са ЦББиХ која има улогу координатора. Током посљедње двије године, појавиле су се одређене иницијативе за стављање банкарске супервизије под "кишобран" ЦББиХ. Узимајући у обзир садашњу економску и политичку ситуацију, можете ли нам дати стручно мишљење о предностима, односно манама стављања банкарске супервизије под "кишобран" ЦББиХ?

Стављање супервизије у ЦББиХ има предност због чињенице да би, као таква, била једноставнија. Многе банке ће отворити филијале и у Републици Српској и у Федерацији БиХ, што значи да би с обзиром на садашње стање морале пословати са два надзорна тијела која обављају исти посао на различите начине. Уколико би се супервизија радила унутар ЦББиХ и уколико би сте имали само једног супервизора, третман банака би био конзистентан, а процес би био једноставнији, лакши и јефтинији. Такође, једна од ствари о којима сам расправљао је чињеница да у земљама у развоју нема пуно људи који имају неопходно знање у пољу банкарске супервизије, те стога, уколико ставите банкарску супервизију под окриље ЦББиХ, добићете особље које је боље опремљено, обучено, технички припремљено и независно.

Чарлс Гудхарт

Комерцијалне банке већ примјењују мјере у оквиру борбе против прања новца

Босна и Херцеговина је на извјестан начин почела борбу против прања новца тиме што су комерцијалне банке већ почеле примјењивати одређене мјере, изјавио је вицепремијер Централне банке БиХ (ЦББиХ) **Кемал Козарић**, обраћајући се учесницима семинара о методама

спречавања прања новца који је почетком новембра организовала Европска банка за обнову и развој (ЕБРД). У оквиру активности, казао је вицепремијер Козарић, банке су дужне пратити и пријавити финансијској полицији сваку трансакцију чији је износ већи од 30.000 КМ. ЦББиХ нема директну улогу и одговорност у спречавању, откривању и кажњавању учесника у прању новца, али дјелује у оквиру радне групе чији је задатак унаприједити мјере за спречавање прања новца. Резултат ових активности требало би да буде успостава јединственог регистра банкарских рачуна, чији је циљ допринијети борби против прања

новца и избегавања плаћања пореза. "То ће омогућити пореским властима, финансијској полицији и судовима да пронађу све рачуне

таквих клијената и против њих подузмете", нагласио је вицепремијер ЦББиХ. У свом излагању истакао је да, осим што подрива слободну тржишну економију, прање новца нарушава демократску и политичку структуру и утиче на политичку стабилност земље. Прање новца и корупција, као попутни елемент, представљају пријетњу државној суверености, ауторитету државне власти, те наносе штету националној привреди. На тај начин, незаконитост постаје основно начело економске активности. Иако је прање новца свјетски проблем, постоје значајне разлике између појединих земаља, а то се нарочито јасно огледа код земаља у транзицији. "Сматра се да оне земље које су више укључене у свјетске привредне токове и које су одмак-

ле у процесу транзиције, имају мање проблема у прилагођавању свог новчаног тржишта и банкарских институција него земље које касне са транзицијом, у којима су такви проблеми изразитији. Стога, спречавање прања новца није само борба против криминала, већ и настојање да буде очуван интегритет финансијских установа и финансијског система у цјелини", додао је вицепремијер Козарић. Уз то је нагласио да прање новца данас има међународне димензије, а према тек грубим процјенама, вјерује се да се у свијету годишње "опере" између 300 и 500 милијарди америчких долара. Због њихове улоге у платном систему земље, финансијске установе, прије свега банке, кључни су фактор у утврђивању случајева нелегалних трансакција. Иако је тешко дати препоруке банкама за успјешно супротстављање прању новца, поједини стручњаци наводе неколико основних: сазнати прави идентитет клијента, пословање банке у складу са прописима, сарадња банке са надлежним тијелима за спречавање незаконитих радњи, те посвећивање пажње оспособљавању и едуцирању запослених.

ПОСЈЕТЕ

П. Никол и К. Козарић разговарали са новоименованим амбасадорима БиХ

У склопу мандатних припрема, Централну банку БиХ (ЦББиХ) посјетила је група новоименованих амбасадора који ће у наредном периоду представљати БиХ у свијету. У разговору са гувернером **Питером Николом** и вицепремијером **Кемалом Козарићем** амбасадори су сазнали појединости о ЦББиХ и њеној улози у одржавању финансијске стабилности у БиХ, унапређењу у банкарском сектору, а посебно о промјенама у финансијском сектору које слиједе у блиској будућности. Уз основне показатеље досадашњег рада ЦББиХ која је сада стабилна, гувернер је истакао да ће банкарски сектор у наредне двије или три године помоћи развоју осталог дијела финансијског сектора. Што се тиче економских изгледа у наредном

периоду, гувернер очекује задржавање инфлације у БиХ на постојећем нивоу, економски раст од шест или седам посто годишње и постепено побољшање платног биланса. Ова позитивна економска предвиђања, додао је, зависе од нових процеса економских реформи који се у БиХ убрзавају. Окружење за приватне инвестиције је унаприједено, али је и даље компликовано. "Велики број инвеститора долази у југоисточну Европу. БиХ их мора убједити да дођу баш овдје,"

казао је гувернер. И ову прилику је искористио како би указао на чињеницу да се БиХ не суочава са банкротом, имајући прије свега у виду чињеницу да спољни дуг државе није изразито висок. Амбасадоре је занимало на који начин су остварени добри резултати и позитиван имиџ који је о ЦББиХ влада у јавности. Основу успјешног дјеловања и самим тим и имиџа, одговорио је гувернер, чине Закон о ЦББиХ, мноштво интерних процедура, независност од политике и тимски рад.

Очекује се да девизне резерве задрже позитиван тренд кретања

Девизне резерве Централне банке БиХ (ЦББиХ) су стабилне и износе око 2,6 милијарди КМ. Очекује се да ће у наредном периоду девизне резерве ЦББиХ задржати позитиван тренд кретања, констатовано је на сједници Инвестиционог комитета која је одржана 10. новембра 2003. године. Осим стања девизних резерви, на сједници којом је предсједавао вицегувернер ЦББиХ **Кемал Козарић**, разматрани су и кретање каматних стопа и евра, рејтинг ино банака, поштовање смјерница о инвестирању, те бенчмарк портфолија девизних резерви ЦББиХ за 2004. годину. Што се тиче каматних стопа на свјетском тржишту, Европска централна банка (ЕЦБ) је на редовној сједници, одржаној почетком новембра, одлучила задржати постојећу референтну каматну стопу. Тако је кључна каматна стопа у зони евра за рефинансирање остала на нивоу од два посто с циљем да се помогне економском опоравку, уз стабилну инфлацију и назнаке економског раста. То представља почетак оживљавања зоне евра након стагнације из првог полугодисhta 2003. године. За разлику од ЕСВ, Британска централна банка је одлучила повећати кључну каматну стопу за 25 базних поена, односно на 3,75 посто. Ово је прво повећање каматне стопе једне од четири највеће свјетске економије од октобра 2000. године и у кругу економских аналитичара, сматра се почетком краја ниских каматних стопа. Инвестициони комитет прихватио је материјал са сједнице и уз незнатне корекције проследио Управи ЦББиХ на разматрање као подлогу за приходовну страну буџета за 2004. годину.

ЦББиХ помогла учлањење БиХ у Развојну банку Савјета Европе

Потписивањем протокола, Централна банка БиХ (ЦББиХ) је, уз владе Велике Британије и Шведске, помогла властима БиХ

вриједности. Развојна банка Савјета Европе има 35 земаља чланица, укључујући Словенију, која се придружила 1994. године,

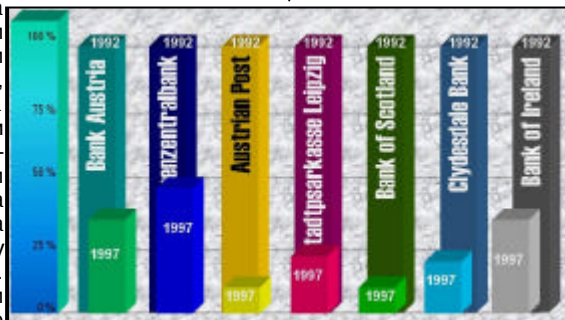
Детаљ са потписивања

да уплате прву рату чланарине у Развојној банци Савјета Европе. Владе Велике Британије и Шведске обезбиједиле су по 40 посто средстава за уплату, односно по 227.200 евра, док је ЦББиХ осигурала преосталих 20 посто, односно 113.600 евра. Развојна банка Савјета Европе основана је 1956. године, а њен примарни циљ је да финансира социјалне пројекте, прије свега оне који се односе на рјешавања питања избјеглица и хитне ситуације. Учлањењем у ову банку, властима БиХ, односно Министарству за људска права и избјеглице БиХ биће омогућено да осигура наставак процеса повратка и постизање одрживог провођења Анекса 7 Дејтонског споразума до краја 2006. године, што је и стратегија овог министарства. Према ријечима ресорног министра **Мирсада Кебе**, тим средствима планира се изградња 50.000 стамбених јединица и одрживи повратак око 200.000 особа. Повратницима ће финансијска средства бити донирана, док ће држава враћати кредит у периоду од пет до 15 година и по камати испод тржишне

те Хрватску и Македонију које су се укључиле 1997. године. У 2001. години, Банка је Хрватској одобрила 40,8 милиона евра, Словенији 38,7 милиона евра, те Македонији 6,4 милиона евра. БиХ већ идуће године може аплицирати за добијање средстава, чији ће износ зависити од пројекта које буде понудила. Протокол о финансирању прве рате чланарине Развојној банци Савјета Европе у име ЦББиХ потписао је вицегувернер **Љубиша Владушић**, на темељу одлуке Управног одбора ЦББиХ од 17. септембра 2003. године. Вицегувернер је истакао да средства која је обезбиједила ЦББиХ нису донације већ се, према Закону о ЦББиХ, третирају као депозит. Плаћањем дијела прве рате, ЦББиХ, додао је, жели помоћи у успостављању финансијске стабилности, која индиректно, може бити остварена и рјешавањем питања из социјалне сфере. Документ је у име Велике Британије потписао британски амбасадор у БиХ **Јан Клиф**, а у име шведске Владе шеф Уреда Шведске агенције за међународну кооперацију и развој (СИДА) **Бо Елдинг**.

БХ ПОШТА планира активности у погледу заштите новца

Централној банци БиХ (ЦББиХ) упитом се обратило Јавно предузеће БХ ПОШТА, тражећи појашњења у вези са могућношћу замјене готовог новца уништеног хемијским путем. На то су их понукале разбојничке крађе које се у последње вријеме често дешавају. Стога су одговорни за сигурност новца у БХ ПОШТИ, а ради онемогућавања или спречавања оваквих напада, заинтересирани за могућност увођења заштите електронским системом за димљење и фарбање новца. Увођење система заштите оправдава се све већим бројем пљачки, прије свега оружаних, рјеђом употребом ватреног оружја, чињеницом да лопови у већини случајева побјегну са већим свотама новца, а починиоци крађа ријетко буду пронађени. Цијели систем почива на томе да се, у случају пљачке сефова, благајни, трезора

Графички приказ смањења броја пљачки након увођења димних новчаница

новчаница, активира димна новчаница која ствара густо дим, а огњачкане новчанице обоји. Таква новчаница трајно би била обилежена и не би више била употребљива. Ово је стари изум, који се већ користи у Хрватској и Словенији, а показао је изузетне резултате у пракси других земаља. Тако је, према расположивим подацима, употребом овог систем, број пљачки у Банци Аустрије и Банци Ирске 1997. године смањен за око 30 посто у односу на 1992. годину, Банци Шкотске за око десет посто, за колико је смањен и број пљачки у Аустријској пошти. ЦББиХ је у начелу прихватила могућност замјене новчаница уништеных хемијским путем након што је БХ ПОШТА тражила појашњења која би допринијела на редним активностима које планира подузети у погледу заштите новца.

САОПШТЕЊА ЗА ЈАВНОСТ

ПОТПИСАН МЕМОРАНДУМ О РАЗУМИЈЕВАЊУ И САРАДЊИ НА ПОЉУ НАДЗОРА НАД ПОСЛОВАЊЕМ БАНКА

Гувернер Централне банке Босне и Херцеговине **Питер Никол**, те директори агенција за банкарство Федерације БиХ и Републике Српске **Златко Барш** и **Душанка Новаковић** потписали су данас у Сарајеву Меморандум о разумијевању и сарадњи на пољу надзора над пословањем банака који је претходно потписао гувернер Хрватске народне банке **Жељко Рохатински**. Потписници Меморандума изражавају спремност за сарадњу на пољу надзора над банкама, које послују на територији Републике Хрватске и Босне и Херцеговине. Предмет овог Меморандума о разумијевању је сарадња потписника Меморандума у надзору прекограничних пословних јединица банака, чије се сједиште налази у Републици Хрватској, односно у БиХ, ради дјелотворнијег консолидираног надзора банака које послују изван територија држава у којима имају сједиште. Надлежни потписници Меморандума размјениваће све информације којима ће бити олакшан дјелотворан надзор банака. Размјена информација подразумијева контакте за потребе поступка издавања одобрења за рад, поступка издавања сагласности за стицање удјела у основном капиталу финансијских институција, поступка именовања предсједника и чланова управа финансијских институција, те у поступцима који се проводе ради отклањања незаконности, неправилности и потешкоћа у пословању банака. Меморандум ступа на снагу даном потписивања. Овакав меморандум прије двије године потписан је са Банком Словеније, а уско-ро би требали бити потписани и са надлежним

за супервизију у Аустрији, Турској, Италији и Србији.

ГУВЕРНЕР НИКОЛ НА КОНФЕРЕНЦИЈИ У БЕЧУ

Гувернер Централне банке БиХ (ЦББиХ) **Питер Никол** и руководилац Одјељења за статистику у ЦББиХ **Амир Хаџиомерагић** боравили су у Бечу, гдје су присуствовали конференцији чија је тема била "Економски потенцијал једне веће Европе: кључеви за успех". Организатори конференције били су Народна банка Аустрије и Joint Vienna Institute (ЈВИ), а међу говорницима су били гувернер Народне банке Аустрије **Клаус Либшер**, управни директор Међународног монетарног фонда (ММФ) **Хорст Келер**, предсједник Европске банке за обнову и развој (ЕБРД) **Жан Лемје** и представници централних банака десет земаља које ће приступити Европској унији. Одржавање конференције подударило се са званичним отварањем новог центра за обучавање Joint Vienna Institute. Успостављање овог института омогућено је спонзорисањем аустријске Владе, ММФ-а, Банке за међународна поравнања (БИС), Свјетске банке (СБ) и ЕБРД-а као привременог објекта за едуцирање службеника централних банака и министарстава у транзицијским земљама Источне Европе и ЦИС региона - Заједница независних држава. ЦББиХ имала је значајну корист од курса ЈВИ на које је, од оснивања, послала већи број службеника. Спонзори су одлучили претворити ЈВИ у стални центар за обучавање за земље Источне Европе и ЦИС региона. Отварање овог центра је јасна демонстрација оваквог одређења. "Ово је веома охрабрујуће за ЦББиХ и ми ћемо наставити користити могућности које ЈВИ тренинзима осигурава особу ЦББиХ", изјавио је гувернер Никол.

Формирана осмочлана радна група

Одлуком Управе Централне банке БиХ (ЦББиХ), формирана је осмочлана радна група ЦББиХ за тржиште државних хартија од вриједности. Радну групу сачињавају **Љубиша Владушић**, вицегувернер ЦББиХ, који је и предсједавајући радне групе, **Петра Марковић**, савјетник гувернера за финансијска тржишта, **Јасенка Жигић**, Правна служба, **Фериха Имамовић**, Одјељење за банкарске услуге, **Сеад Биједић**, Платни системи, **Василија Араповић**, Одјељење за мониторинг и анализе, **Дамир Ђосић**, Одјељење за економска истраживања и **Ернадина Бајровић**, Уред гувернера. Задатак ове радне групе је да у првој фази ради на припремним активностима и упозна се са правним и техничким оквиром успоставе новог тржишта државних хартија од вриједности. Након што Управни одбор ЦББиХ одобри пројекат, радна група би радила и на коначној имплементацији пројекта и сарађивала са сличним радним групама на нивоу Министарства финансија и трезора БиХ и експертима међународне заједнице, прије свега US Treasury. Правни оквир за тржиште државних хартија од вриједности представља нови нацрт закона о дугу БиХ који је у припреми под руководством експерта US Treasury. Закон, који би у парламентарној процедури требало да се појави до краја фебруара 2004. године, предвиђа да ЦББиХ има улогу фискалног агента у овом процесу, организира аукције државних хартија од вриједности које издаје Министарство финансија и трезора БиХ у своје и у име ентитета и Брчко Дистрикта БиХ. ЦББиХ би, такође, имала могућност да одржава регистар хартија од вриједности, а вршила би поравнање и клиринг у склопу постојећег платног система. Пракса је у већини земаља у свијету да се тржиште хартија од вриједности везује за централне банке које и руководе платним системима, што је окосница и система поравнања и клиринга државних хартија од вриједности. Да би био размотрен овај нови пројекат за успостављање владиних хартија од вриједности, потребно је прецизирати улогу ЦББиХ у овом процесу, одредити циљеве, стратегију и рокове, те правила за аукције, поравнање, регистар, као и споразуме са Министарством финансија и трезора БиХ о улози ЦББиХ као фискалног агента.

Термини који се користе у банкарској супервизији

У овом броју објављујемо термине који се користе у банкарској супервизији. Ријеч је о терминима са радионице "Финансијски инструменти и тржишта"

Дериват - тип финансијског инструмента чији су поврат и цијена базирани на уговором утврђеном и положеном обезбјеђењу. Примјери су продаја и куповина акција уз право бирања (опције), конвертибилне обвезнице, термински уговори - форварди, фјучерси и своп. Тржиште је живописно, комплексно и веома ризично.

Уговор фјучерс - финансијски уговор у којем инвеститор има обавезу да купи или прода одређену активу по одређеној цијени на неки будући датум. Уговори фјучерс су слични уговорима форвард, али се њима тргује на организованим берзама и уз дневне корекције према тржишним цијенама.

Уговор форвард - договор између купца и продавца да тргују са нечим у будућности по цијени коју договоре данас. Уговор је обавезујући за обе стране, једна ће изгубити. Примјери уговора форвард су они према којима се активно тргује каматним стопама, валутама, енергентима. Девизни курс је најубичајенији.

Хеџинг - принцип смањења ризика у инвестицији (или групи инвестиција) на тај начин што се инвестира у други инструмент за чију вриједност или поврат очекује да ће се кретати у супротном смјеру од првобитне инвестиције. Инвестирајући на тај начин, профил ризика једне инвестиције се компензира профил ризика друге инвестиције.

Хибрид - финансијски инструмент са карактеристикама два или више различитих типова финансијских инструмената, обично акција и дуга, најчешћи примјер је обвезница (дуг) која се може конвертовати у акције пакета акција (акционарски капитал).

Кориговати према тржишту - рачуноводствени принцип према којем се књиговодствена вриједност активе изједначава са њеном тржишном вриједношћу, обично у кратким интервалима (нпр. дневно). Резултати такве корекције изражени су као добит или губитак у билансу успјеха. Кориговати вриједност ставке у складу са

вриједношћу на тржишту.

Маржа - износ који инвеститор мора дати брокеру као колатерал за трансакцију. Износ се обично одређује на основу акција или будуће размијене (фјучерса), а може износити нпр. 50 посто од цијене акција или пет до десет посто од цијене фјучерса. Почетна маржа се даје у вријеме трансакције. Маржа за одржавање је минимални износ који мора бити положен као депозит. Тражење марже је ситуација када брокер тражи полагање додатног колатерала, обично због пада цијене.

Обична акција - финансијски инструмент за (учешће) интерес у акционарском капиталу. Обично носи гласачко право и на њу се добија поврат од онога ко ју је издао само ако то одобри Управни одбор.

Обвезница (такође авал, мјеница) - финансијски инструмент којим се обично обавља исплата стопе поврата, уз поврат главнице на дан доспијећа, обвезнице представљају дуг за емитента (трасанта, онога ко их је издао), а исплаћују се прије акционарског учешћа у случају ликвидације. На обвезнице се често исплаћује поврат по фиксној стопи у редовним интервалима. На неке врсте обвезница (авал америчког Министарства финансија, обвезница без купона) се не исплаћују привремене/краткорочне камате, него се такве обвезнице радије продају по сниженим (дисконт) цијенама, неке имају флукутирајуће стопе (нпр. везане за ЛИБОР), а неке немају дан доспијећа (британске обвезнице).

Опције - врста дериватне хартије од вриједности који даје инвеститору право да прода или купи одређену хартију од вриједности (обично акцију) по одређеној цијени и обично у одређено вријеме или у оквиру одређеног временског периода.

Премија - износ плаћен изнад номиналне вриједности неког инструмента.

Приоритетна (преференцијална) акција - финансијски инструмент за (учешће) интерес

у акционарском капиталу. Обично носи фиксни поврат или су шансе за тај поврат веће, међутим мања је корист од раста, имају приоритет над обичним акцијама од ликвидације. **Секуритизација** - трансформација финансијске активе у хартије од вриједности, који се могу купити и продати на секундарном тржишту. Најчешћи примјер је када се групишу или се формира пакет кредита и изда обезбјеђење које представља право потраживања по основу такве активе. Будући да се таквим хартијама од вриједности много лакше тргује него активом која представља основу за такав посао, тај процес повећава ликвидност онога ко ју је издао или је у посједу хартија од вриједности. Секуритизација се даје за стамбене кредите са хипотеком, кредите за аутомобиле, потраживање по кредитној картици, комерцијалне кредите и остале врсте.

Субординирани дуг - врста обвезнице (мјенице или кредита) који, у случају ликвидације емитента, треба намирити тек након што су остале обавезе (нпр. депозитари) исплаћене.

Своп, трампа - уговор између двије стране о размјени исплате по финансијској активи, које су обично сличне, али се разликују по томе која ће од њих донијети корист и једној и другој страни у трансакцији. Примјери су своп трансакције девиза, каматних стопа и роба.

Шпекулација - процес инвестирања на бази знања (или нагађања) инвеститора о могућностима у будућности (размишљање, шпекулација, трговина само ради зараде).

Трговачка (пословна) књига, трговачки портфолио - финансијска актива предузећа, обично она која је намијењена за продају и да се њоме управља, радије него да се држи до доспијећа.

Тржиште са промтним испоруком - трговање се обавља уз промтну испоруку или испоруку у року од неколико дана, тржиште на којем се продаје за готов новац и промтним испоруком.

ВИЈЕСТИ ИЗ ГЛАВНИХ ЈЕДИНИЦА И ФИЛИЈАЛА

ГЈ САРАЈЕВО

Савјетник гувернера за питања финансијског тржишта **Петра Марковић** и директор ГЈ Сарајево **Садик Кадрић** присуствовали су, у име ЦББиХ, 4. новембра дводневном семинару о спречавању прања новца. Семинар је за представнике банака у сарајевском Хотелу "Holiday Inn" организовала Европска банка за обнову и развој (ЕБРД). Уводну ријеч и поздравни говор одржао је вицегувернер ЦББиХ **Кемал Козарић**. Задњих мјесеци, ЦББиХ је интензивно укључена и у друге активности на спречавању прања новца. Тако је прихваћен Акциони план о спречавању прања новца за наредни период, који су припремили Канцеларија високог представника (ОХР) у БиХ и радна група за спречавање прања новца, у чијем саставу су и представници ЦББиХ П. Марковић и С. Кадрић. У БиХ је у вишедневној посјети боравила делегација изабраног Комитета експерата Савјета Европе за провјеру мјера за борбу против прања новца. У оквиру боравка у БиХ, делегација је 26. новембра посјетила и ЦББиХ, гдје је разго-

варала са гувернером **Питером Николом** и његовим сарадницима.

ГБРС БАЊА ЛУКА

Кристал банка а.д. Бања Лука промијенила је назив у *Hypo Alpe Adria Bank a.d. Бања Лука*. У складу с уговором и анексом уговора закљученим између ЦББиХ и Народне банке Србије, извршен је први откуп новчаница КМ, остварен по основу обављања мјењачких послова на територији Републике Србије.

ГЈ МОСТАР

У ГЈ Мостар је 5. новембра одржан трећи састанак Радне групе за успоставу јединственог регистра рачуна пословних субјеката. На састанку је изражен приједлог идејног рјешења Јединственог регистра рачуна пословних субјеката који ће, као радни материјал, бити презентован на сједници Платног вијећа ЦББиХ. Вицегувернери ЦББиХ **Кемал Козарић** и **Љубиша Владушић**, савјетник **Мехмед Шехић** и представник Надзорног одбора консултинг компаније **НВАС Зиб Мемич** посјетили су 20. новембра ГЈ Мостар. Са запосленим у

овој јединици разговарали су о реализацији инвестиција и завршетку радова на новом пословном објекту ГЈ Мостар у Загребачкој улици бр. 10.

ФИЛИЈАЛА БРЧКО

Вршилац дужности супервизора за Брчко Дистрикт БиХ **Герхард Сонтхајм** посјетио је 11. новембра Филијалу Брчко. У Брчком је одржан састанак Комисије за набавку сталних средстава (аргат и чуварска кућица). У Филијали је и даље присутан тренд повећавања броја трансакција у трезорским пословима у односу на претходни мјесец.

ФИЛИЈАЛА ПАЛЕ

Филијала Пале урадила је приједлог буџета и приједлог стратешких циљева Филијале за 2004. годину. Руководилац Филијале **Марко Радовић** присуствовао је предавањима угледног професора са Лондонске школе економије **Чарлса Гудхарта** која су одржана 6. новембра у ЦББиХ.

Неколико семинара у Бечу

Гувернер Централне банке БиХ (ЦББиХ) **Питер Никол** и руководилац Одјељења за статистику

Амир Хаџиомерагић присуствовали су конференцији у Бечу, чија је тема била "Економски потенцијал једне веће Европе: кључеви за успјех". Конференција је одржана од 2. до 4. новембра у организацији Народне банке Аустрије и Joint Vienna Institute (ЈВИ). У поводу 75 година постојања Банке Грчке, у Атини је 2. и 3. новембра борио вицегувернер ЦББиХ **Љубиша Владушић**. Координатор Службе за жиро клиринг **Сеад Биједић** борио је од 10. до 14. новембра у Франкфурту гдје је присуствовао семинару под називом "Платни системи у европском систему централних банака". Семинар је орга-

Амир Хаџиомерагић

низирала Deutsche Bundesbank. Службеник за стручно усавршавање у Служби за кадровске послове

А д е л а Линцендер и секретар - преводац у Одјељењу за заједничке послове **В и л д а н а Поповчевић** присуствовале су састанку координатора за стручно усавршавање који је у Бечу од 5. до 7. новембра организовала Банка за међународна поравнања (БИС). У Бечу је 17. новембра почео семинар о теми "Макроекономске анализе и политика" којем присуствује координатор Службе за статистику платног биланса мр **Видосав Пантић**. Семинар, чији је организатор

Сеад Биједић

Међународни монетарни фонд (ММФ), а одржава се на ЈВИ, биће завршен 19. децембра. Руководилац

Филијале ЦББиХ Брчко **Мирзета Арнаутовић** присуствовала је 20. новембраденог семинару у Бијељини. Семинар је под називом "Економија између теорије и праксе" организовао Конрад Аденауер Стифтинг. Координатор Службе банкарства Главне јединице (ГЈ) Мостар **Амра Барш**, службеница Филијале Пале **Сања Радовић**, службеница Филијале Брчко **Мира Табаковић** и економиста за жиро клиринг у Главној банци Републике Српске (ГБРС) **Тања Вукић** присуствовале су семинару под називом "Основи макроекономије за практичаре", који је одржан од 10. до 14. новембра у Сарајеву.

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Без промјена у области запошљавања

У новембру 2003. године, Централна банка БиХ (ЦББиХ) није запослила ниједног новог службеника. У овом мјесецу ниједан службеник није напустио ЦББиХ,

нити је било распоређивања службеника на друга радна мјеста. У ЦББиХ укупно су запослена 264 службеника, од којих је 260 у радном односу на неодређено, а четири

службеника у радном односу на одређено вријеме. Од 260 службеника на неодређено вријеме, један службеник је у својству приправника.

СПОРТСКИ УСПЈЕСИ ЦББиХ

Побједници!!!

Екипа Централне банке БиХ (ЦББиХ) освојила је прво мјесто на петом традиционалном малонагометном турниру градова побратима

Русмир Бурек:
Најбољи играч турнира

Сарајева и Прата (Италија), који је ове године одржан у Прату. У финалном мечу, екипа ЦББиХ је резултатом 5:2 (2:2), након извођења пенала, савладала екипу Кантона Сарајево. Тако се екипа ЦББиХ вратила са пехаром као освајач турнира, а њен играч **Русмир Бурек** проглашен је најбољим играчем турнира. Осим Бурека, побједничку екипу у Прату сачињавали су **Миленко Николић, Мурис Пашалић, Мухамед Капо, С е н а д Хаџиомеровић, Драган Шошић, Енвер Паћука, Сехид Ибишевић, Сенад Мешић, Александар Ковач, Аднан Пехливановић, Халил Идризовић** и

Садик Кадрић.

На малонагометном турниру учествовало је укупно шест екипа. Осим екипа ЦББиХ и Кантона Сарајево, такмичиле су се и италијанске екипе Сант. Андреа, Реал Казале, Пама, те екипа организатора турнира САР-ПРА. Честитке екипи ЦББиХ на успјеху!

Тим ЦББиХ који је освојио турнир у Прату

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Мјесечни биланс стања (привремени) од 31. октобра 2003.
Објашњења

Мјесечни биланс стања се издаје да би се обезбиједиле информације о раду Централне банке Босне и Херцеговине према правилу валутног одбора и да би се понудиле посебне информације које захтјева Закон о Централној банци Босне и Херцеговине.

Неке посебне карактеристике биланса стања од 31.октобра су:

На дан 31. октобра Банка је задовољила обавезе правила валутног одбора како то наводи члан 31. Закона. Стање нето стране активе превазилази њену монетарну пасиву у конвертибилним маркама (КМ) за 148.071.725 КМ. Ово је приказано у ставки нето девизна актива минус монетарна пасива.

Девизна актива је сачињена углавном од депозита који се држе код ино-банака.

Биланс стања такође приказује композицију држања валута тако што их диференцира у ЕУР и остале валуте.

Банчини девизни депозити доносе приход од камата за Банку.

Монетарна пасива је у највећем обиму представљала обавезу Банке за КМ новац у оптицају (1.664.247.569 КМ) и резервне депозите резидентних банака (771.167.683 КМ).

Капитал и резерве одражавају почетни капитал и резерве, акције и акумулиране добити Банке од почетка њеног рада 11. августа 1997.

Као депозитар за чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у, Банка исказује у билансу стања ММФ-ове рачуне 1 и 2 као страну пасиву, и чува хартије од вриједности Владе Босне и Херцеговине везане за чланство. Истовремено дјелујући и као фискални агент у име Владе у њеним односима са ММФ-ом, Банка евидентира средства и обавезе Владе везане за чланство на повјерљачким рачунима одвојеним од биланса стања.

Консолидацијом свих рачуна везаним за чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у израчунава се обавеза као нето чланска позиција од 230.515.801 КМ.

Банка такође води одређене рачуне страних валута у смислу споразума између Владе Босне и Херцеговине и страних влада и финансијских организација, као и девизне рачуне државних институција и агенција за које Банка дјелује као агент. Како ови рачуни нису нити актива нити пасива ЦББиХ, они нису укључени у горе наведени биланс стања. Укупни износ средстава која се држе на овим рачунима је био 235.215.341 КМ.

Даљи упити који се тичу Мјесечног биланса стања могу се упутити Одјељењу за рачуноводство и финансије у Сарајеву на тел. (33) 27 81 19, факс. (33) 27 82 94. Представници медија могу се обратити Служби за односе с јавношћу на тел. (33) 27 81 23, факс. (33) 27 82 96.

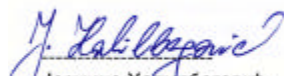
Централна банка Босне и Херцеговине је независна монетарна институција БиХ и нема никаквих организационих веза са било којом пословном банком.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Мјесечни биланс стања (привремени) од 31. октобра 2003.
(износи у КМ еквивалентима)

АКТИВА		Укупан износ	ЕУР	Остале валуте
1	Девизна актива	2.605.544.215	2.601.282.500	4.261.715
1.1	Готовина	35.170.258	35.141.850	28.408
1.2	Краткорочни депозити	2.567.753.896	2.566.140.650	1.613.246
1.3	СДР у ММФ-у	2.620.061	0	2.620.061
2	Остала актива	68.668.308		
УКУПНА АКТИВА (1 + 2)		2.674.212.523		

ПАСИВА		Укупан износ
3	Монетарна пасива	2.455.419.908
3.1	Валута у оптицају	1.664.247.569
3.2	Кредитни биланс резидентних банака	771.167.683
3.3	Кредитни биланс осталих резидената	20.004.656
4	Обавезе према нерезидентима	2.052.582
5	Остала пасива	9.256.492
6	Капитал и резерве	207.483.541
УКУПНА ПАСИВА (3+4+5+6)		2.674.212.523

Нето девизна актива минус монетарна пасива (1 - 3 - 4)	148.071.725
---	--------------------

Јасмина Халилбеговић
Главни контролор

P.W. Nichol
Гувернер
Сарајево (датум) 21. 11. 2003.